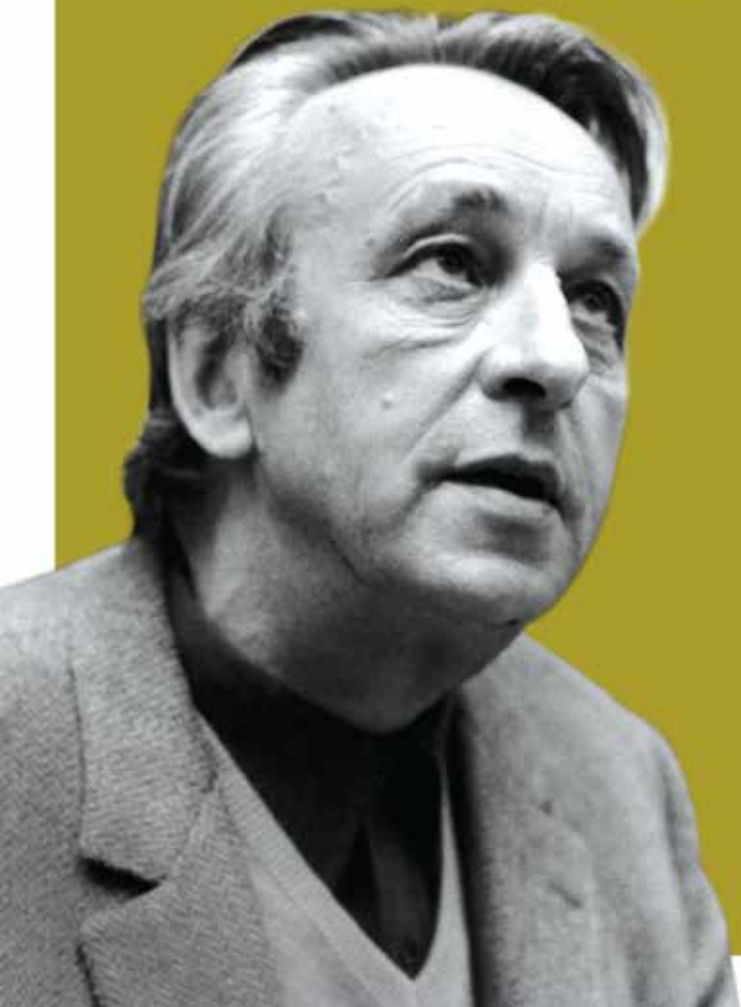

LOUIS ALTHUSSER

Filozof Olmayanlar İçin Felsefeye Giriş

Çeviri: İSMET BIRKAN

4. BASKI

♥ can
düşünce

LOUIS ALTHUSSER
FİLOZOF OLMAYANLAR
İÇİN FELSEFEYE GİRİŞ

Can Düşünce

Filozof Olmayanlar İçin Felsefeye Giriş, Louis Althusser

Fransızca aslından çeviren: İsmet Birkan

Initiation à la philosophie pour les non-philosophes

© Presses Universitaires de France

© 2016, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Anatolialit Telif ve Tercümanlık Hizmetleri Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2016

4. basım: Mart 2020, İstanbul

Bu kitabın 4. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Editör: Kaan Durukan

Düzeltili: Mert Tokur, Burçak Başpınar

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak fotoğrafı: © Herve Gloaguen / Gamma-Rapho / Getty Images

İç baskı ve cilt: WPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Osmangazi Mah. Mehmet Deniz Kopuz Cad. No.17/1

Esenyurt, İstanbul

Sertifika No: 35428

ISBN 978-975-07-3220-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750732201

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

LOUIS ALTHUSSER
FİLOZOF OLMAYANLAR
İÇİN FELSEFEYE GİRİŞ

DENEME

Fransızca aslından çeviren

İsmet Birkan

Louis Althusser'in Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Felsefede Marksist Olmak, 2018

LOUIS ALTHUSSER, 1918'de Cezayir'de doğdu. İkinci Dünya Savaşı'nın başında Almanlara tutsak düşen Althusser, savaşın sonuna kadar özgürlüğüne kavuşamadı. 20 yaşından sonra aralıklarla depresyon geçirmeye başladı; tedavi gördüyse de rahatsızlığı sürdü. Paris'te Ecole Normale'de felsefe doçenti olarak görev yaptı. 30 yaşına kadar koyu bir Katolikti, daha sonra evleneceği Hélène Rytman'la tanıştıktan sonra Komünist Parti'ye üye oldu. *Marx İçin ve Kapital'i Okumak* adlı yapıtlarıyla kuşağının aydınlarını etkiledi, bunu Marksist felsefe üzerine başka çalışmaları izledi. Yapısalcılık, bilgi-kuramcılık ve Marksizm, Althusser'ci düşüncenin üç temel alanıydı. 1948'den beri birlikte yaşadığı Hélène Rytman'la 1976'da evlendi. 1980'in 18 Kasım'ında karısını boğarak öldürdü. Ruhsal dengesinin bozukluğu nedeniyle işlediği cinayet yüzünden yargılanmayan Althusser, yine uzun süre akıl hastanesinde gözetim altında kaldı. Özyaşamöyküsü olan *Gelecek Uzun Süre*'i 1990'da kalp krizi geçirmesi sonucunda ölene kadar yazmaya devam etti.

İSMET BİRKAN, Türkiye'de Gazi Eğitim Enstitüsü ve Fransa'da Sorbonne ve Toulouse üniversitelerinde Fransız dili, edebiyatı ve uygarlığı konularında öğrenim gördü. Daha sonra Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde yüksek lisans yaptı. 1992'den 2004'e kadar aynı üniversitenin Mütercim Tercümanlık Bölümü'nde ve Devlet Konservatuarı Müzikoloji Bölümü'nde felsefe, estetik, sanat tarihi dallarında öğretim görevlisi olarak çalıştı. Halen çeviriyle uğraşiyor. Fransa Palmes Académiques nişanı sahibidir.

İçindekiler

Önsöz	11
Editörlerin notu	27
FİLOZOF OLMAYANLAR İÇİN FELSEFEYE GİRİŞ	
1. "Filozof Olmayanlar" Ne Diyor?	33
2. Felsefe ve Din	43
BÜYÜK DOLAMBAÇ	
3. Soyutlama	74
4. Teknik Soyutlama ve Bilimsel Soyutlama	87
5. Felsefi Soyutlama	98
6. Doğal Yaşam Hali Miti	105
7. Pratik Nedir?	113
8. Üretim Pratiği	122
9. Bilimsel Pratik ve İdealizm	130
10. Bilimsel Pratik ve Materyalizm	140
11. İdeolojik Pratik	153
12. Devletin İdeolojik Aygıtları	162
13. Siyasal Pratik	183
14. Psikanalitik Pratik	200
15. Sanatsal Pratik	212
16. Felsefi Pratik	219
17. Egemen İdeoloji ve Felsefe	229

18. Felsefenin Teorik Laboratuvarı	235
19. İdeoloji ve Felsefe	247
20. Felsefe ve Sınıf Mücadelesi Bilimi	251
21. Yeni Bir Felsefe Pratiği	259
22. Diyalektik, Yasalar mı Tezler mi?	262
Teşekkür.....	269

Önsöz

Guillaume Sibertin-Blanc

G.M. Goshgarian'ın himmetiyle saptanmış olan müsveddesi ilk kez burada okurlara sunulan *Filozof Olmayanlar için Felsefeye Giriş*'in en az garip yanı, birçok bakımdan, derli toplu bir serimlemede görülen bütünlüğün, bazen Althusser'in (1967 tarihli *Felsefe ve Bilimadamlarının Kendiliğinden Felsefesi* üstüne dersler¹ ve *Lenin ve Felsefe*'den, *Soutenance d'Amiens* [Amiens Savunması] ve 1976'daki *Transformaiton de la philosophie* [Felsefenin Dönüştürülmesi] konulu Granada konferansına) yer değiştirmeleri boyunca aklına ve diline gelmiş önermelerin beklenmedik biçimde uç uca eklenmesini de dışlamadığı bir sentez gibi görünebilen bir metinle, kaleme alınışını çerçeveleyen güncelliğin en dolaysız yankılarını bir araya getirmesi değildir: Tanısını "Marksizmin açık krizi"ne dair metinlerde bulan ve bu *Giriş*'e adresini, belki örtülü itici gücünü ve nihayet *konjonktür içindeki* nedenini veren 1977-1978 döneminin güncelliği... Marksizmin siyasal ve teorik krizinin konjonktürü; İşçi Hareketi ve örgütlerindeki krizle –işçi sınıfının mücadelesinin (parti ve sendika gibi) tarihsel formlarının dışından gelmekle birlikte, yine de Marksist teorinin "sonluluğunu" bir kez daha sorgu sandalyesine oturtan– azınlık ve kitlesel sosyal hareketlerin yükselişini bir araya getiren bir konjonktür... "Günümüzde Marksizm" konulu 1978 konuşmasının son satırlarını yeniden okursak, tam tamına bu *Giriş*'in başlangıç noktasını buluruz: "Zira teorik prob-

1. Özellikle kendisi hayattayken yayımlanmayan ve burada bile şaşırtıcı zenginliğinin sınıdığı görülecek olan beşinci ders, ve Ekim 1966-Şubat 1968 arasına ait "Araştırma Notları": L. Althusser, "Du côté de la philosophie (cinquième cours de philosophie pour scientifiques)" (1967), içinde *Écrits philosophiques et politiques*, 2. kısım, (ed.) F. Matheron, Paris, Stock-IMEC, 1995, 2. baskı. Livre de poche, 1997, s. 267-308; ve "Notes sur la philosophie (1967-1968)", s. 313-356.

lemeler (akademisyen veya siyasetçi, yönetici veya değil, 'kafa işçisi' veya 'kol işçisi') entellektüellerin kafasında oluşmaz; bunlar problemlerin ne ortaya çıkışı, ne konumları ne de açılımları hakkında karar verebilirler. [...] Marksizm, ilk belirtileri gözle görülebilen derin değişimlerin arifesindedir. Marksist teori bugün Marx'ın o eski sözünü bir daha bırakmamak üzere üstüne alabilir ve almalıdır: 'Önceki felsefi bilincimizle hesabımızı kesmeliyiz.' Tabii her şeyden önce de, hep "önceki" olan, Marx'ın kendi 'felsefi bilinciy-le'... Bunun sadece filozofların, aydınların ve yöneticilerin işi, hatta sadece partilerin işi olmadığını bilerek... Zira, 'Her insan filozoftur,' (Gramsci). Son aşamada bu, kavgalarının sınavından geçmekte olan halk kitlelerinin işidir."¹

O zaman, mademki herkes zaten filozof, neden bir "giriş" önerilsin? Kullanılan terim [*initiation*], "acemi" adayları, başkalarının "geçiş törenleri" sayesinde girmeye hak kazanmış oldukları dar çevreye dahil etmek amacıyla, yeni bir ortama, mutlu bir hayatın becerilerine, bir tensel zevk yaşantısının sırlarına ya da "Batını" bir bilginin gizemlerine aşına kılmak anlamına gelir. Althusser'in –özellikle uygun bir terimle– "elkitabı" da dediği bu kitapsa, tam tersine, olabilecek en "zahiri" saptamadan yola çıkıyor: Önceden "verilmiş" belli bir felsefe fikri (kavramı, idesi) *vardır*. Bu ise başlığın haber verdiği yüceltici ve didaktik girişimi iptal eder görünüyor. Yine de hesap sıfırlanmıyorsa, nedeni, söz konusu fikrin yalınkat değil çift katlı ve çelişkili olmasıdır. Bu çift katlılık ona, Althusser'in 1968' den beri (*Lenin ve Felsefe*, "Bir Devrim Silahı Olarak Felsefe") Engels ve Lenin'in formüllerinden hareketle durmadan tekrarladığı ve bu *Giriş*'in de mümkün olan en büyük iş görürlüğü [*opérativité*] verdiği teze göre, en başta materyalist ve idealist eğilimler arasında bölünmüş olmasından gelmiyor. Daha derinlerden, el işi kafa işi ayırımından, farklı düşünce ve bilgi formlarını sırt sırta verdiren hiyerarşileşme olayından, entelektüel işlevin ve toplumla olan iki yüzlü (eğitim-öğretim ve egemenlik) ilişkisinin, –entelektüelin bilgisinden "öğrendiği" varsayılan ya da o bilgiyi bir emirmiş gibi "uygulamak"la görevli "pratik insanları" ile– uzmanlaşmasından geliyor. Verilmiş belli bir felsefe fikri, bu bölünme bağlamına girince, iki biçim alıyor: 1. "filozof olmayanların kendiliğinden felsefesi", yani dünya karşısında tümleşik bir pratik ve entelektüel tutum, ki bunun içinde, az çok

1. L. Althusser, "Le marxisme aujourd'hui" (1968), *Solitude de Machiavel* içinde (ed.) Y. Sintomer, Paris, PUF, "Actuel Marx Confrontation" dizisi, 1998, s. 308-309.

çelişkin “pasif aktivite” biçimleriyle dünya gidişatını ihtiyat veya tevekkülle kabullenme ile, her zaman dönüşüme az çok vesile veren bir dünyanın “rasyonalist” kavranışı araya geliyor; 2. “profesyonel filozofların” –ki bunlar Anlam’larını arayan metinlerin bitmez tükenmez yorum ve tefsirine koşulan acayip kişiler, doğumundan beri öğretilemez denen bir disiplini öğretmeyi uzmanlık alanı yapmış garip öğretmenlerdir– kendi pratikleri hakkında kafalarında oluşmuş “kendiliğinden fikir”. Bu iki “kendiliğinden” felsefe ya da bu iki verilmiş felsefe fikrinin ne içerikleri ne tarihleri hatta ne de tarihle ilişkileri aynıdır; tarihle derken, ikisinin de içinden geçen ve ne birinde ne öbüründe hiçbir “kendiliğindenlik” bırakmayan sınıf mücadelesinin tarihini kastediyorum. Fakat ikisinin arasında sınımsız ve en azından filozof olmayanlar profesyonel filozofların kendi etkinlikleri hakkındaki tasarımlarını da içselleştirdikleri için, öteden beri gergin olan bir ilişkiler dokusu vardır. Althusser’in *Giriş*’inin, kendisi tarafından tam ve tipik felsefi “jest” düzeyine yükseltilecek merkezden kaçış, araya bir mesafe koyuş, yani bir *tez*’in ikiye ayırıcı “vazediliş” olayına göre, yeni bir “uzun dolambaç” yoluyla, bu ilişkileri gevşetmekten başka görevi olmadığı düşünülebilir.¹ 1969-1970 müsveddesinden hemen önce, Althusser, Gramsci’ nin vaktiyle Buharin’e yönelmiş olduğu sitemi kendisine karşı çevirerek, filozofların kendi işleri hakkında ürettikleri ve filozof olmayanların da –onları bir soyutlamalar dünyasında yaşıyor gibi düşündükleri zaman üstlendikleri– “kendiliğinden” tasarımlarının önemli bir yönünü atlattığı için Gramsci’ye sitem ediyordu.² Yine çelişkili bir tasarım, çünkü filozoflara “sıradan insanların” erişimi dışındaki kendi disiplinlerinin yüceliği fikrini veren, filozof olmayanlara ise kafası bulutlarda yaşayan o garip hayvanlarla alaycı bir “hesaplaşma” fırsatı sunan, hep o aynı

1. Marx’la Hegel’in eleştirisi ilişkisini idealist diyalektikçilerden başka terimlerle yeniden düşünmek için başvurduğu ünlü “Spinoza’dan geçen dolambaç” böyledir: “*Éléments d’autocritique*” (1972), *Solitude de Machiavel* içinde, s. 181-189.

2. Bkz. A. Gramsci, *Cahiers de prison*, 10. Defter (“Anti-Croce”), paragraf 12; ve 11. Defter, paragraf 13; burada Gramsci, “Marksist Sosyoloji Elkitabı”na “filozof olmayanların felsefesi”nin ve halkın kafasında “kendiliğinden” oluşan felsefe fikrinin eleştirel bir incelemesiyle başlamadığı için Buharin’i eleştirir. Bkz. L. Althusser, *Sur la reproduction*, Paris, PUF, “Actuel Marx Confrontation” dizisi, 1995, s. 32. Sayfalar boyunca Althusser’in, bu *Giriş*’te de özlü biçimde ele alınan, “devletin ideolojik aygıtları” teorisini uzun uzun sınıadığı bu müsveddenin bizzat Althusser tarafından, başlangıç sorusu olan “Felsefe nedir?” ile ikinci ciltte döneceğini söylediği “Marksist Leninist felsefe nedir?” (ya da “Bilimsel pratiğe ve proletaryanın sınıf mücadelesi pratiğine felsefenin devrimci müdahalesi nedir?”) sorusu arasında bir “uzun dolambaç” olarak sunulduğunu da hatırlatalım.

1

“Filozof Olmayanlar” Ne Diyor?¹

Bu küçük kitap, kendilerini –doğru veya yanlış olarak– “filozof olmayanlar”dan sayan ancak felsefe hakkında bir fikir edinmek de isteyen bütün okurlara hitap ediyor.

Peki, bu “filozof olmayanlar” ne diyorlar?

İşçi, köylü, büro memuru: “Biz felsefe hakkında hiçbir şey bilmiyoruz. O bize göre bir şey değil, uzman entelektüellerin işi. Fazla zor. Zaten şimdiye kadar kimse de bize ondan bahsetmedi çünkü felsefeye sıra gelmeden okulu bıraktık.”

Yönetici kadro, yüksek devlet memuru, doktor, vb.: “Evet, lisede felsefe okuduk okumasına. Ama çok soyut bir şeydi. Öğretmen konusuna hâkimdimi ama anlaşılması zordu. Aklimızda hiçbir şey kalmadı. Hem zaten bu felsefe denen şey neye yarar ki?”

Bir başkası: “Yoo, öyle demeyin! Felsefe bana son derece ilginç geldi. Gerçi insanı kendine bağlayan bir öğretmenimiz vardı, onun derslerinde felsefeyi gerçekten anlıyorduk. Ama sonrasında hayatımı kazanmam gerekti. O zaman, ne yapayım, ne de olsa gün 24 saat: Teması kaybettim. Yazık oldu.”

İmdi, bunların hepsine birden sorarsanız: “Peki öyleyse,

1. Sonraki iki bölüm, Althusser’in 1969’da yazdığı fakat sağlığında yayımlanmayan bir metnin birinci bölümüyle karşılaştırılmalı: “La reproduction des rapports de production”, *Sur la reproduction*, (ed.) J. Bidet, Paris, PUF, “Actuel Marx Confrontation” dizisi, 2011; É. Balibar’ın önsözüyle.

[Aksi belirtilmediği takdirde dipnotlar orijinal yayınevine aittir.]

mademki kendinizi filozof olarak görmüyorsunuz, sizce filozof adını hak eden insanlar hangileri?" Hep bir ağızdan şu yanıtı vereceklerdir: "Kim olacak, *felsefe profesörleri!*"

Ve bu tamamıyla doğrudur: Kişisel nedenlerle, yani zevki ve manevi yararı için felsefeci yazarları okumaya, "felsefe yapmaya" devam edenler dışında, filozof adını hak eden yeğâne bireyler, tam denildiği gibi, felsefe profesörleridir.

Bu olgu en başta bir, daha doğrusu iki soru akla getiriyor:

1. Gerçekten de, felsefenin kendi *öğretimine* ve kendisini *öğretenlere* bu denli bağlı olması bir rastlantı mı? Öyle olmadığına inanmak gerekiyor çünkü ne de olsa bu felsefe-öğretim evliliği bizim felsefe derslerimizle başlamıyor, yani dünden kalma değil. Felsefenin ta başlangıçlarında, Platon da felsefeyi birilerine öğretiyordu. Aristoteles de felsefe öğretiyordu. İmdi, bu "evlilik" bir rastlantı değilse, gizli bir gerekliliği ifade ediyor demektir ki, işte biz de bunu keşfetmeye çalışacağız.

2. Daha ileri gidelim. *Görünüşe bakılırsa* felsefe pratik hayatta pek bir işe yaramadığına, ne bilgi ne de uygulama üretmediğine göre, şu soru pekâlâ sorulabilir: "Peki, neye yarar bu felsefe?" Hatta şu garip soru da akla gelebilir: "Sakın felsefe, başka hiçbir şeye değil, *sadece kendi öğretimine yarıyor* olmasın?" Öyleyse, yalnız kendi öğretimine yarıyorsa, bu ne anlama gelebilir? Bu zor soruya da yanıt bulmaya çalışacağız.

Felsefe bağlamında işlerin nasıl yürüdüğünü görüyorsunuz. *En küçük bir parçası* (burada, filozofların hemen hepsinin felsefe öğretmeni olması) üstüne biraz düşünür düşünmez, bize soluk alacak zaman bile bırakmadan, hiç beklenmedik ve şaşırtıcı soruların ortaya çıktığını görüyoruz. Ve bu sorular öyle yapılanmış ki, onları sormamız gerekiyor; ama yanıtlama imkânımız olmadan: Yanıtlamak için *uzun bir yan yoldan* dolaşmak gerekiyor. Bu yan yol veya dolambaç ise felsefenin kendisinden başka bir şey değil. Demek ki okur sabredecek, başka yolu yok. Bu sabrı göstermeden felsefe konusunda fikir sahibi olunamaz.

Öyleyse, ilerlemek için, felsefe profesörü denen bu adamlara şöyle bir göz atalım. Onların da sizinle benim gibi karı-

ları veya kocaları, gerek duymuşlarsa çocukları vardır. Dünyadaki bütün insanlar gibi yer, içer ve uyurlar; acı çeker ve ölürler. Müzik ve sporu sevebilirler, politika yapabilir veya yapmazlar. Tamam, anlaşıldı: Onları filozof yapan, bütün bunlar değildir.

Onları filozof yapan, ayrı bir dünyada, felsefe tarihinin büyük eserlerinden oluşan *dışa kapalı bir dünyada* yaşıyor olmalarıdır. Görünüşe göre, zaten bu dünyanın dışı yoktur. Onlar Platon'la, Descartes ve Kant'la, Hegel, Husserl, Heidegger vb. ile yaşarlar. Peki, ne yaparlar? Tabii ben en iyilerinden bahsediyorum: Büyük yazarların eserlerini okurlar, döner döner yine okurlar, hiç durmadan okurlar, daha iyi anlayabilmek için bunları birbirleriyle karşılaştırır, tarihin bir ucundan öbürüne aralarında kıyaslamalar, ayrımlar yaparlar. Bu iş, bu sonu gelmeyen *yeniden okuma* olayı biraz tuhaf veya şaşırtıcı kaçsa yeridir; zira hiçbir matematik veya fizik profesörü temel matematik veya fizik kitabını böyle tekrar tekrar yeniden okumaz, böyle bir "geviş getirme" işlemine tabi tutmaz. Bilgileri sunar, açıklar veya kanıtlar, o kadar. Nokta. Aynı şeye *bir daha dönülmez*. Oysa hiç bıkmadan tekrar tekrar metinlere dönmek felsefenin temel uygulamasıdır. Filozof bunu pekâlâ bilir, üstelik bunu niçin yaptığını size açıklar da! Felsefe eseri anlamını, mesajını bir tek okumayla teslim etmediği için yapar bunu; bu eser yığın yığın anlamla yüklüdür, doğası gereği tükenmez, hatta bir bakıma sonsuzdur, *yorumlamayı* bilen için her zaman diyecek yeni şeyleri vardır. Felsefenin pratiği, dümdüz bir yeniden okuma, hatta kanıtlama değil, *yorumlama, sorgulama, meditasyondur*; büyük eserlere, içerdikleri, daha doğrusu sessizce "işaret ederek" gösterdikleri Hakikat'in içinde, *demek istediklerini* ya da *demek istemiş olabileceklerini* dedirtmeye çalışır.

Varılan sonuç: Dışı olmayan bu dünya aynı zamanda *tarihi de olmayan* bir dünyadır. Tarihin resmileştirdiği, adeta kutsallaştırdığı büyük eserlerden oluşmakla birlikte, kendi tarihi olmayan bir dünya... Kanıt mı? Filozof, Kant'tan bir pasajı yorumlamak için ister Platon'a ister Husserl'e atıf yapabilir; ilk ikisinin arasında 23 yüzyıl, birinciyle sonuncu arasında

bir buçuk yüzyıl zaman farkı yokmuş gibi, öncenin ve sonranın hiçbir önemi yokmuş gibi... Filozof için sanki bütün felsefeler *çağdaştır*. Birbirleriyle yankılarla yanıtlaşırlar, çünkü aslında hep aynı sorulara yanıt ararlar ki, zaten felsefe de bunlardan oluşur. Ünlü sav “felsefe ebedidir” [*philosophia perennis*]de buradan gelir. Görüldüğü gibi, o bitmez tükenmez yeniden okumanın, kesintisiz meditasyon işinin mümkün olabilmesi için, felsefenin de hem bitimsiz olması (“dediğinin” tükenmemesi) hem de ebedi olması (her felsefenin içinde tüm felsefenin tohum halinde var olması) gerekir.

Filozofların, yani felsefe öğretmenlerinin demek istiyorum, icraatının temeli işte böyle bir şeydir. Bu koşullarda, onların felsefeyi *öğrettiklerini* söylerken dikkatli olun! Zira açıkça görüldüğü ki, onlar bu işi, öğrenilecek bilgileri, yani (o an için) *kesin* sayılan bilimsel sonuçları öğrencilerine sunan diğer öğretmenler gibi yapmıyorlar. Platon’u ve Kant’ı iyi anlamış bir felsefe öğretmeni açısından, *felsefe öğretilmez*.¹ İyi ama o zaman felsefe öğretmeni ne yapar? Öğrencilerine *felsefe yapmayı* öğretir: onların karşısında felsefenin temel metinlerini veya büyük ustalarını yorumlayarak, onların da kendisini örnek alarak felsefe yapmalarına yardım ederek, kısacası onlara felsefe yapma arzusu (Yunanca *philo-sophia* kelimesi aşağı yukarı böyle çevrilebilir) aşılayarak... Bu öğretmen kendine yeterince güvenirse bir basamak daha çıkıp *kişisel meditasyon*, yani kendine özgü orijinal bir felsefe tasarlama sürecine geçebilir. İşte felsefenin de bir şey ürettiğinin canlı kanıtı! Peki ürettiği ne? Yine felsefe, başka hiçbir şey değil ve bütün olay kapalı bir dünyada geçer. Filozofların bu dünyasının “kapalı” olmasında şaşılacak bir şey yoktur: Oradan çıkmak için bir şey yapmadıkları, tam tersine eserlerin *içselliklerinde* gittikçe daha derine daldıkları için, kendi dünyalarıyla onlara uzaktan garip hayvanlanmış gibi bakan diğer insanların dünyası arasına derin bir hendek kazmış olurlar.

1. Platon, *Mektup VII*, 341 c-d. “Hiçbir felsefe öğrenilemez, yalnız felsefe yapmak öğrenilebilir,” Kant, “Critique de la raison pure” Fr. çev. A. Delamare ve F. Marty, Gallimard, *Œuvres philosophiques* içinde (ed.) F. Alquié, Paris, 1980, s. 1388.

Felsefenin, daha genel anlamıyla düşünmenin yalnızca felsefecilere ya da entelektüellere bırakılmayacak kadar ciddi bir iş, bir mücadele alanı olduğuna inanan Althusser, meslekten felsefeci olmayanlar için bir "elkitabı" yazmayı çok uzun zaman düşünmüştü. İşte *Filozof Olmayanlar İçin Felsefeye Giriş* bu uğraşın bir neticesidir.

Fikirlerini hayranlık uyandıran çarpıcı bir netlikle dile getirir Althusser. Esas itibarıyla materyalist felsefenin temellerini, tarihsel gelişimini anlatmaktadır düşünür; ama bunu yüzyıllar boyu kendisini "felsefe" olarak tanımlayan, bu sayede de tüm alanı işgal eden idealist felsefenin ağır bir eleştirisiyle birlikte yaptığı için, alıntlarıyla, göndermelerıyla, satır aralarına serpiştirdikleriyle tüm bir felsefe tarihi de sunmaktadır.

Kitapta ele alınan temalar Althusser'in düşünce sistematığının farklı unsurlarına, geçmişte uğraştıklarına veya gelecekte üzerinde çalışacaklarına bağlanır; örneğin ünlü "Devletin ideolojik aygıtları" tartışmasının nüvesi, ana hatları bu metinde ortaya konulmuştur.

Althusser'in düşüncesiyle tanışmak için mükemmel bir fırsat!

#felsefe #materyalizm #idealizm #düşüncetarihi #devlet #ideoloji #din #diyalektik #bilim #psikanaliz #sınıf

